

Martin R. Baeyens'in Dijital Baskı Zemine İpek Baskı Ekslibris Uygulamaları Üzerine İnceleme

Buket Peker

Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel
Sanatlar Eğitimi Bölümü
3. sınıf öğrencisi
pekerbuket27@gmail.com

Makalenin tamamı
25 Şubat 2024'de kabul edildi

Özet

Bu araştırmanın amacı M. R. Baeyens'in dijital baskı zemine ipek baskı ekslibris uygulamalarını teknik ve içerik açısından incelemek, ekslibris sanatına olan katkılarını belirtmektir. Özgün baskıresim ve grafik tasarım bilgi ve birikimlerini ekslibris sanatıyla harmanlayan Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens dünyada ve ülkemizde önemli ekslibris sanatçılarından biridir. Bu çalışmada Baeyens'in dijital görsel background üzerine ipek baskı tekniği ile bastığı ekslibrislerden örnekler, teknik ve içerik açıdan incelendi. Bu inceleme sırasında sanatçının ekslibrisleri hangi yöntem ve teknikler ile kurguladığı belirlendi ve üretim aşamaları gözlemlendi. Baeyens'in ekslibris çalışması üretim süreci, tanımlama, çözümlene, yorumlama ve sonuç olmak üzere, beş farklı başlıkta incelendi ve elde edilen sonuçlar araştırma içinde sunuldu. Baeyens'in dijital baskı görseller üzerine ipek baskı tekniği ile yaptığı ekslibrisler üzerine yapılan bu araştırma ekslibris sanatına ilişkin kuramsal çalışmaları artırma gereksiniminin karşılama yönelik örnek bir inceleme olmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Ekslibris sanatı, Dijital baskı, İpek baskı, Martin R. Baeyens.

Giriş

İnsanlık Ekslibris; üzerinde tipografinin sıra dışı kullanıldığı, estetik nitelikler barındıran, kitap ile birlikte kullanılan ve bir kitabın kime ait olduğunu ifade eden, kitabı ödünç alan kişiye kitabı geri vermesi hususunda söyleyecek sözü olan, küçük ebatlı sanat eseridir. “Sözcük olarak”.....’nın kitaplığından” ya da “.....’nın kütüphanesine ait” anlamına gelmekte olup, Finlandiya’nın Naantali şehrinde, 2012 yılında yapılmış olan FISAE delege toplantısında yeniden, şöyle tanımlanmıştır; ekslibris, bir kitap ya da el yazmasının belirli bir kişi veya bir kurumla ilişkisini ya da sahipliğini göstermeyi amaçlayan veya göstermekte kullanılan bir “iz” ya da “işaret’tir” (Pektaş, 2014:10).

Ekslibrislere ait ilk bulgular, hükümdarlar ve temsil ettikleri devletlere ait mühürlerde görülmektedir. Aile soylarını, meslekleri ve mülkiyeti ifade eden armalar ekslibrislerde tema olarak sıkça kullanılmıştır. Orta çağa gelene dek her aile bir simge ile ifade edilmekteydi. Emre Becer; orta çağda soyluların kendilerini ifade eden armalar kullandıklarını, el sanatçıların ürünlerine kendi markalarını kazıdıklarını belirterek, okuryazarlığın düşük olması etkeninin armaların ifade gücünü etkin kıldığını vurgulamaktadır (Becer, 2008).

Bugüne kadar yapılmış olan araştırmalara göre, ekslibrisin ilk ve en eski örneğinin M.Ö. 1400 yıllarında Mısır Kralı III. Amenhotep (Amenhophis) kitaplığına ait, 62 x 38 x 4,5 mm ölçülerindeki fayans levha olduğu bilinmektedir. Çok uzun bir geleneğe sahip olan ekslibrisin, M.Ö.6000 yıllarında yaşamış olan Asur Kralı Asurbanipal döneminden kaldığı tahmin edilmektedir (Pektaş, 2003:15).

Sanat eseri incelemelerinde, eserden bilgi edinebilmek için, eserde ne gösterilmek istendiğini, eserin tasarım açısından nasıl düzenlendiğini, eserdeki görsellerin (bir anlam yüklenmişse) ne ifade ettiğini ve eserin ne denli başarılı olduğunu anlamaya yönelik geliştirilen çeşitli sorulara cevaplar aranır. Bu soruların yanıtları araştırmacının estetik niteliklere ulaşmasını sağlar (Mittler, 1989, s.48). Martin R. Baeyens’in dijital zemin görselleri üzerine ipekbaskı tekniği ile yaptığı ekslibris incelemesi, tüketicilerin/izleyicilerin sadece gördüklerini değil aynı zamanda ekslibrisin alt yapısında var olanları da algılanmasını sağlar.

Yapılan incelemeler, ekslibris ile ilgili ipuçlarına ulaşmak ve ekslibrisin değerini ortaya çıkarmak ve ekslibrisi anlamak açısından önemlidir. Baskıresim sanatçısı Baeyens’in dijital baskı tekniğiyle hazırlanıp basılmış zemin üzerine ipek baskı tekniğiyle bastığı ekslibrislerin bazılarının

incelendiği bu araştırmanın amacı Baeyens'in ekslibris sanatına katkılarını belirtmektir.

Ekslibrisi anlayabilmek için ona çok dikkatlice bakmak ve onu diğer ekslibrislerden ayıran, daha özgün kılan yanlarını fark etmek gereklidir. Ekslibrisin ilk bakışta anlaşılır olması veya olmaması sanatçının ve ekslibris siparişi veren kişinin istekleri doğrultusunda şekillenir. Tabii ki, ekslibrisin kolay anlaşılması sadece sanatçı ve koleksiyoner açısından değil aynı zamanda ekslibrise bakan kişi açısından da oldukça önem arz etmektedir. İfade gücünü kolaylaştırma amacına yönelik olan ekslibrislerde genel olarak portreler, kişinin sahip olduğu meslek dalı, hayvan ve bitki motifleri, kişilerin ilgi alanları, kitap ve kütüphane imgeleri veya sadece yazıdan oluşan tasarımlar ön plandadır. İzleyicinin ilk bakışta kavrayamadığı ancak üzerinde bir süre düşündükten sonra anlamlandırıldığı ekslibrisler daha çok, mistik konular, mitolojik hikayeler, işaret ve semboller barındıran ekslibrislerdir.

Baeyens ekslibrislerine genel olarak bakıldığında, sanatçının teknik olarak İpek baskı tekniğini tercih ettiği ve ürettiği ekslibrislerinde doğadan tercih ettiği elemanlarla kompozisyonlar kurguladığı görülür.

289 □

İlk ekslibris üretimlerini yüksek baskı tekniğinde uygulamış olan Baeyens, karşılaştığı tepkilerden dolayı, durumdan pek hoşnut kalmamıştır. Bu durumu aşırı sinir bozucu nitelendiren sanatçı, kısa bir süre sonra geleneksel baskı tekniklerinin (o günün şartlarında) yeni olan tekniği ipek baskıya yönelmiş ancak yine benzer tepkilere maruz kalmıştır. Sanatçı bu durumu kendi cümlesiyle şöyle ifade etmekte; " yeni olanın halkı her zaman korkuttuğu ve geleneksel tekniklere bağlı kalmayı tercih ettiğini açıkça gördüm..." (<https://haberkudur.com/prof-dr-martin-baeyens-ekslibrisi-anlatti>).

Profesyonel sanat yaşamı boyunca sanatçı olarak tüm grafik disiplinlerini profesyonelce kullanmış olan Baeyens, son yıllarda ağırlıklı olarak bilgisayar destekli alt yapı ve uygulamalara yönelmiş olup yanı sıra ipek baskı tekniğini kullanmaktan vazgeçmemiştir. Sanatçının üretimleri ilk bakışta tanınır nitelikte olup, kendine özgü kurgulama ve alan kullanımları görsellikte ilk algılanabilir unsurlardır.

Dijital baskı tekniğiyle hazırlanıp basılmış zemin üzerine ipek baskı tekniğiyle bastığı ekslibrislerin bazılarının incelendiği bu araştırma; tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı olmak üzere dört aşamada incelenecektir. Tanımlama sırasında bulunan ipuçlarının bazıları anlatımcı özellikler, bazıları teknik, bazıları da görsel özelliklerdir. Görsel özellikler

Görsel 1: Martin R. Baeyens, Belçika, S1/8,
(60mm x 134mm), 2002

çözümleme safhasında, teknik ve anlatımcı özellikler ise yorum safhasında bulunmaktadır.

Ekslibris İncelemeleri

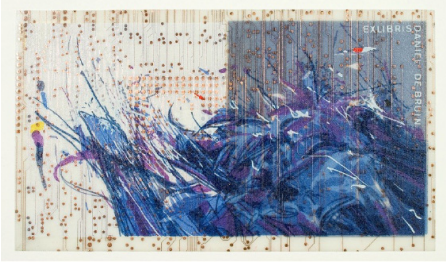
Aktif sanat yaşamına halen devam etmekte olan 1943 yılı Belçika doğumlu baskı resim sanatçısıdır. Sanatçının iyi bir Türk dostu ve Türkiye hayranı olduğunu geçmişte Türkiye’de yapmış olduğu çalışmalar ve etkinliklerden bilmekteyiz. Sanatçı ile çok uzun yıllar öncesinde başlayan bir dostlukları olduğuna değinen Prof. Dr. Hasip Pektaş sanatçıyı şu cümleler ile ifade ediyor: “Yıllar önce eski para koleksiyonu içinde gördüğü beş liralık banknotumuz, sanatçıyı öylesine heyecanlandırmış olacak ki, üzerine ipek baskı tekniği ile basılmış iki portre ve doğa esintileri ile “Ekslibris” olarak bize geri dönmüştür (Görsel 1). Bizler paranın üzerine baskı yapılır mı diye tartışalım, Martin R. Baeyens bu çağdaş yaklaşımı ve yorumu ile 2003 yılında Türkiye’de yapılmış olan 1. Uluslararası Ekslibris Yarışması’nda T.C. Kültür Bakanlığı Özel Ödülü’nü almıştır” (<http://www.hasippektas.com/MartinHk.html>).

Beş liralık banknot üzerine ipek baskı tekniği ile yapılmış olan bu ekslibris, hazır fakat âtıl durumda bulunan objenin sanat objesi/eserine dönüştürülmesi açısından oldukça önemli bir uygulamadır. Teknik oldukça profesyonel bir şekilde temiz kullanılmış olup, kullanılan portrelerde bir imge oluşturma çabası görülmemektedir. Belirginlik ve yalınlık unsurları diri tutulmuştur.

“Martin R. Baeyens’in sanatsal mizacı, sanat anlayışı ve sanatsal öngörülleri incelendiğinde; günlük yaşamındaki temizlik, titizlik ve düzenli olmak olgularının belirtilerini görmemek mümkün değildir. Sanatçı yaşının bir hayli fazla olmasına aldırış etmeden “hala söyleyecek çok sözü varmış gibi” çok çalışıyor, bakıyor, düşünüyor ve yaratıyor, sonsuz ilgisini baskı resim alanında öğretiyor ve iletiyor” (Konanç, 2019: 54).

Teknolojik gelişim sanatsal üretimde birtakım değişimlere neden olmuştur. Bu değişimden ekslibris sanatının tasarım ve baskı aşamalarının da etkilendiği görülmektedir. Baeyens için ekslibris tasarlama ve yaratma olgusu hoş ve ilginç bir dürtü olmuştur. Nitelikli ve estetik değere sahip ekslibris tasarımı yapabilmek için; iyi bir planlama yeteneği, sanatsal sezgi ve kusursuz teknik beceri gerektiğini belirten Baeyens; teknolojik yeniliklere ve deneysel uygulamalara aşırı önem vermektedir.

Sanatçı, soyutlamanın insanın içinde yaşadığı dünyanın kalbinin, dünyanın tam merkezinde yer aldığını düşünerek, kendini yoğun bir teknik araştırma

Görsel 2: Martin R. Baeyens, Belçika, CGD +S1, (90mm x 160mm), Çağdaş Sanatlar Müzesi/Türkiye

ve keşif seyahati içinde görmektedir. Baeyens, kendi eserlerini kendi içinde bir sanat biçimi oluşturacak şekilde ustalaştığı ipek baskı tekniğiyle basmayı tercih etmiştir. “Bugün dijital teknolojiyi de etkili kullanan sanatçı, yazılım potansiyelini tümünü en ince ayrıntısına kadar öğrenmekle zaman kaybetmek istemediğinden, bir eserin kavramsal süreci tamamlandığında, bir bilgisayar teknisyeninin yanında ve eserin baskı aşamasından sonra sonucun istediği şeye tam olarak denk geldiğini hissettiği ana dek çalışmasını sürdürmektedir. Bu mükemmeli arayış çabası hem kavramsal hem de biçimsel yönden kusursuz eserler üretmeye adanmışlık, sanatçının yaşamında gözlemlenen en bariz unsurlardır” (Konanç, 2019: 54).

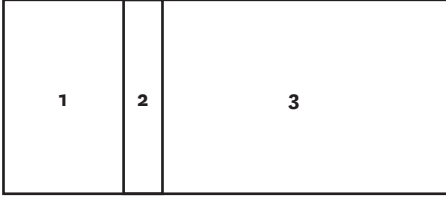
Teknolojik dokular üzerine çok fazla araştırma ve uygulama yapmış olup, doğadan nesne dokularıyla iyi sentezlenmiş baskı resimler üretmiştir. Baeyens ekslibrislerinin dijital tabanlı olanlarında; kullanmış olduğu kompozisyon elemanlarının göstermiş olduğu seyir yönünde tipografik elemanlar tasarlayıp, kullanıyor olması ve monokrom bir çalışmayı tek bir detay ile çok sesli hale getirmesi sanatçının en belirgin teknik özelliklerinden biridir (Konanç, 2019:57).

Çok renkli peyzajlar ve bitki dokuları arasında elektronik devreler kullanarak tematik zıtlıktan yararlanmış, zengin içerikli ve derinlikli etkiler yakalamıştır (Görsel 2). Ekslibriste kullanacağı kaligrafik unsurları tasarım aşamasında planlamakta olan sanatçı, resim-yazı uyumunun kompozisyon kalitesi açısından son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır. Resim 2’deki ekslibris çalışmasının zemininde yer alan elektronik devre görseli (dijital baskı) farklı doku arayışlarının neticesinde ortaya çıkmış olup, benzer etkiler sanatçı tarafından birçok kere kullanılmıştır. Daha sonra sanatçı kendine özgü formlarını, ikonografisini, vizyonunu ve kaligrafisini ipek baskı tekniğiyle harmanlayıp üzerine basmak suretiyle çalışmayı tamamlıyor.

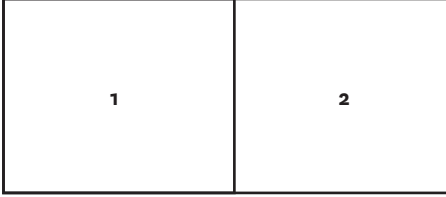
Yaygın olan ile arasına daima bir mesafe koyan sanatçı; farklı bir pozisyona konularak, kendine içinde deneyselliğin ve yeniliğin olduğu sınırlı bir alan yaratır. Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Çizgi Film ve Animasyon Bölümü tarafından 09.03.2021 tarihinde, Prof. Dr. Hasip Pektaş’ın moderatörlüğünde gerçekleştirilmiş olan “Ekslibris Dünyasından” konulu söyleşide Baeyens, çalışmalarında Doğa’nın kendisinden beslendiğini ve teknoloji ile doğa arasındaki mükemmel uyumu yakalamak için çalıştığını ifade etmiştir.

Tanımlama

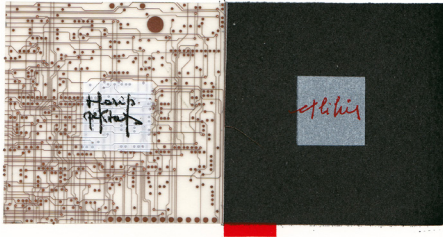
Ekslibris incelemelerinde, ekslibriste görülen betimlemelerin, arka

Görsel 3: Ekslibrise zemin alanı oluşturma.

Görsel 4: Ekslibrise zemin alanı oluşturma.

Görsel 5: Martin R. Baeyens, S4-Kappa, 119x136mm, 2009

Görsel 6: Martin R. Baeyens, (CGD), 42x87mm, 2007

Görsel 6: Martin R. Baeyens, (CGD) Computer generated design, (S1) Original serigraphy, (S2) Mimeography, 52x95mm

planların, yazı kısımlarının ve parçaların bütün içerisinde nasıl durduğu incelenecektir. Tanımlama bölümünde ekslibrisi oluşturan elemanların tanımlaması yapılacak ve ne ifade ettikleri keşfedilecektir.

Baeyens ekslibrislerinde sanatçı, zemini tasarım aşamasında genellikle iki farklı alana bölüp, farklı hacimlerdeki bu alanları kontrast dar bir parça ile hareketlendiriyor (Görsel 3-Görsel 4). Daha sonra alan parçacıkları içerisinde kullanacağı görselleri temin ediyor ya da hazırlıyor.

Baeyens, ekslibris sanatçıları içerisinde yenilikleri ve ucu açık uygulamaları kullanmaktan çekinmeyen; aksine bunların sürekli uygulanmasını teşvik eden nadir sanatçılardan birisi olmuştur. Tiyatro bileti, tren bileti, müze kartları, mektuplar banknot, elektronik devre kartları, geleneksel örtü desenleri, peyzaj görüntüleri gibi kullanımı sona ermiş günlük yaşama dair materyallerin görsellerin dijital görüntüleri üzerine pek çok ipek baskı ekslibris baskısı gerçekleştirerek bu materyallerin bir sanat eseri olarak tekrar yaşama kazandırılmasını sağlamıştır (Görsel 5). Baeyens bazen, ekslibrisin tamamını dijital ortamda tasarlayıp oluşturmaktadır (Görsel 6).

Genellikle dijital tabanlı zemin alanları üzerine ipek baskı tekniği uygulanmak üzere hazırlanan kompozisyon uygulanmak üzere ekslibrislerini üreten sanatçı, çalışmalarında kullanacağı kaligrafik unsurları da özenle ve kompozisyonun dokusuna uygun bir şekilde hazırlamakta, çizgilerle oluşturulmuş aydınlık ve karmaşık doku yapısı üzerine kalgrafi kullanımı oldukça sık kullanmaktadır. Görsel 6. da yer alan ve Klaus Rödel koleksiyonunda bulunan ekslibris çalışmasında sol tarafta dar bir alanda dijital hazırlanmış portre, sağ tarafta kaligrafik dijital gri alan, hemen onun sağında sarı dar alan bulunmaktadır. Tüm bunların üzerine ipek baskı tekniği ile basılmış beyaz çizgilerden oluşturulmuş doku hemen altındaki kaligrafik alan ile portrenin bağlantı unsurudur. Yine aynı görselde en son katman olarak ekslibris yazısı isim kaligrafisi için kullanılmıştır.

Çözümleme

Çözümleme aşamasında çalışmaya estetik değer kazandıran sanatsal unsurların nasıl düzenlendiği anlayabilmek için sanat ilkeleri doğrultusunda hareket edilecek olup, ekslibrisin nasıl düzenlenerek oluşturulduğunu belirleyecek ipuçları bulunacaktır.

Bu çalışmada incelenmekte olan Martin R. Baeyens ekslibrislerinin kompozisyon dağılımı; dijital ortamda hazırlanıp basılmış, farklı hacimlere sahip background üzerine ipek baskı tekniği uygulanan, bağlantı unsuru görevi de üstlenen uçarı çizgisel doku ve son katman kaligrafilerinden

kuruludur. Çizgilerin kalın, ince, sık ve seyrek olma durumları kullanıldığı yerdeki leke dengesini sağlamak içindir. Tekrar eden çizgisel elemanlar aynı zamanda hareket ve ritm unsurlarıdır. Alanların parçaları arasında yalnızca bir yerde kullanılan kontrast form esere dinamizm kazandırarak armonik düzen içerisindeki yönü tayin etmektedir. Bir bütün olarak bakıldığında ekslibrisi oluşturan her bir elemanın ayrı ayrı algılandığı ve gereksiz hiçbir şeyin bulunmadığı görülmektedir. Farklı katmanlarda kullanılan bu dokular, ekslibriste espas oluşturmak için kullanılır.

Yorumlama

Tanımlama ve çözümleme bölümlerinde Baeyens ekslibrisleri üzerinde incelenen her şey göz önünde bulundurularak, ekslibrisi oluşturan kompozisyon elemanlarının anlamları yorumlama aşamasında saptanmaya çalışılacaktır. Bu aşamada betimleyici özellikleri saptamaya yönelik farklı yöntemler uygulanabilir. Bu bölümde sanatçının incelenmek üzere seçilmiş ekslibrisleri yorumlanarak benzeşen ve ayrışan özellikleri saptanacaktır.

Bilindiği üzere ekslibrisler; buldukları dönemlerin sanat anlayışı içerisinde, farklı temalarda tasarlandılar. Özel kişisel nitelik taşıyan portreler, armalar, işaretler, şifreler, mimari ve kaligrafik unsurlar ekslibrislerde sıklıkla yer aldı. Doğa, kadın, kitap/kütüphane, hayvan figürleri ekslibris sanatçılarının çok sık başvurduğu kompozisyon elemanı oldu. Çağdaş ekslibris sanatçıları arasında yer alan Baeyens de bu imgeleri eserlerinde ustaca kullanmıştır. Sanatçının son dönem çalışmalarından incelenen ekslibrislerinin hemen hemen tümü doğa çıkışlıdır. İpek baskı tekniğini benimseyen sanatçı, tekniğini eserlerinde ustaca ve hassas bir şekilde uygulamaktadır. Eserlerinin tamamında kullandığı değişik kaligrafları kendisi tasarlamaktadır. Sanatçıya ait incelenen ekslibrisler tonalite değerleri açısından incelendiğinde, leke değerleri tonalitesi farklı renklerin kullanılması yoluyla sağlanmıştır. Sanatçı; Ulusal değerlere sahip materyallerin görsellerini geri planda kullanırken, bütünlüğü korumak için görseldeki renklerle leke düzenini sağlıyor. Armonik düzen içerisinde kullandığı elemanların hiçbiri hayali değil, doğanın kendisinden sanatçı tarafından tercih edilmiş olanlardır. Sanatçının kompozisyonlarında kullandığı elemanlar anlam yönünden ele alındığında, evrensel ifade gücüne sahip oldukları görülmektedir.

Baskıresim ve ekslibris sanatçısı Baeyens' in ürettiği ekslibrislerde kendine özgü bir iç disiplin oluşturduğu ve yeniliklere açık bir şekilde prensiplerinden ödün vermeden, kendi sanatsal ve genel estetik doğruları yönünde nitelikli eserler ürettiği görülür. Tüm bunlara bağlı olarak, Sanatçı Baeyens adına tasarlanmış ekslibrisler incelendiğinde sanatçının eserleriyle çok büyük benzerlikler gösterdiği ortadadır.

Sonuç

Ekslibris sanatının serüveninin diğer ülkelerle kıyaslandığında henüz çok yeni olduğu görülmektedir. Ülkemizde bilinen ilk ekslibris örneklerinin yabancı uyruklu kişiler için tasarlandığı bilinmektedir. Ekslibris sanatının tanınmasına katkı sağlaması, her kitapseveri bir sanat eseri sahibi yapması, koleksiyonculuğunun ve kullanımının yaygınlaştırılmasına çok büyük katkıları olan sivil toplum kuruluşları, kurum ve kişiler yapmış oldukları etkinliklerle ekslibrisin ülkemizde sevilip yayılmasına öncülük etmiştir. Belçikalı sanatçı Baeyens bu katkı sürecine olumlu anlamda yön veren isimlerin arasında yer almaktadır. Tekniğine hâkim olması, üretimlerine özgünlük ve güç katmaktadır. Doğa temalı kendi imgelerine yüklediği evrensel anlamlar ile iletişim bağına güçlü kurmaktadır.

Baeyens' in ekslibrisi üretim süreci, ekslibrisin tanımlanması, çözümlenmesi, yorumlanması ve yargılanması aşamalarından oluşan bu araştırmanın sonucunda, sanatçının incelenmek üzere seçilen ekslibris çalışmalarının tümünün doğa çıkışlı olduğu, kompozisyon elemanlarına evrensel anlamlar yüklendiği, dijital tabanlı alan zeminleri üzerine ipek baskı tekniği kullanılarak estetik değerler doğrultusunda tasarlanıp basıldığı görülür.

Baeyens; teknolojik dokular üzerine çok fazla araştırma ve uygulama yapmış olup, doğadan nesne dokularıyla iyi sentezlenmiş baskı resimler üretmiştir. Çok renkli peyzajlar ve bitki dokuları arasında elektronik devreler kullanarak tematik zıtlıktan yararlanmış, zengin içerikli ve derinlikli etkiler yakalamıştır. Baeyens' in ekslibrislerinde form olarak resim alanını sınırlayan dikdörtgen ve karelerle karşılaşmaktadır. Her iki farklı form mutlaka kontrast form ya da renk ile birbirine bağlanmaktadır. Sanatçı, zeminde uygulayacağı alan düzenlemesini gerçekleştirdikten sonra; kullanacağı kolajın niteliğine uygun tipografik elemanları küçük alana yerleştirip, büyük alana taşıma yapmaktadır

Sanatçı; üretiminin tasarım aşamasında önce alan parçalanmalarını planlar, sonra alan parçaları arasındaki bağlantı elemanlarını ve dokularını oluşturur, bir sonraki katmanda da değişken kaligrafik unsurları hazırlar ve ilave eder. Alan parçalanmaları içerisinde çoğunlukla kontrast bir küçük alan barındırmak koşuluyla hareketi sağlar. Tekrar eden ikinci katman elemanları ile ritim ve armonik düzeni sağlar.

Yaşanılan süreçte kitap okuma alışkanlığına katkıda bulunmak, her kitapseveri bir sanat eseri sahibi yapmak, kitaplık ve kütüphane kültürüne katkı sağlamak adına ekslibris sanatı, sanatsal üretim biçimleri arasında

önemli bir yere sahiptir. Sanat alanı içerisindeki pozisyonunu ve konumunu ifade etmek için ekslibris sanatını tercih eden Baeyens, ül kemizde ve dünyada yaptığı etkinlikler ve sanatsal üretimleri ile ekslibris sanatının gelişimine ve yaygınlaştırılmasına katkı sunmaktadır.

Kaynakça

Frederikshavn Art Museum and Exlibris Collection: <http://www.art-exlibris.net> internet adresinden 04.02.2019 tarihinde edinilmiştir.

Konanç, Y. (2019), Dijital Ortamda Ekslibris Sanatının Gelişimi ve Önemi ile Sanatçı Martin R. Baeyens'in Eserleri ve Temsiliyeti, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Görele Güzel Sanatlar Fakültesi.

Pektaş, H. Ekslibris, İstanbul Ekslibris Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 2014.

Şişman, M. – Göksun, H. (2012) Prof. Dr. Martin Baeyens, Ekslibris'i anlattı: <https://haberskudar.com/prof-dr-martin-baeyens-ekslibrisi-anlatti>.
Internet adresinden 04.02.2019 tarihinde edinilmiştir.